

Obezitologická společnost ČLS JEP (org. č. 95) Society for the Study of Obesity CzMA

Česká obezitologická společnost patří mezi nejmladší odborné společnosti ČLS JEP, neboť byla založena v roce 1993. Nicméně snaha o vytvoření platformy, která by se stala místem výměny názorů odborníků na diagnostiku a léčbu obezity, sahá do druhé poloviny 80. let minulého století. V té době lékaři, kteří se ve svých ambulancích zabývali obézními pacienty, pociťovali stále přezíravější postoj veřejnosti – a to nejen laické, ale i odborné – k problematice obezity. Od roku 1986 se scházeli na seminářích střídavě na 3. a 4. interní klinice 1. lékařské fakulty (dříve FVL) UK obezitologové z těchto klinik. Časem se těchto seminářů věnovaných výzkumu a klinické praxi účastnili i odborníci z ostatních pracovišť, a to i mimopražských. Tato společná setkání obezitologů, organizovaná prof. MUDr. J. Šonkou, doc. MUDr. V. Hainerem a MUDr. M. Kunešovou, se stala základem pro vznik obezitologické sekce České endokrinologické společnosti.

Vznik obezitologické sekce právě na 3. a 4. interní klinice 1. LF UK nebyl náhodný. Na 3. interní klinice vycházel z tradice, kterou tam položil akademik Josef Charvát, zakladatel české endokrinologie. Vždyť i dnes se s určitými modifikacemi doporučuje Charvátova redukční dieta. Na 4. interní klinice věnoval pozornost problematice výživy již její zakladatel prof. Bohumil Prusík, pod jehož vedením pracovali prof. Josef Mašek a doc. Přemysl Doberský. Ti později v Krči založili Ústav výživy lidu. I když se tento ústav stal světově uznávaným centrem nutričního výzkumu včetně léčby obezity, byl v 70. letech neuváženě zrušen.

Díky pochopení předsednictva a osobně prof. dr. Vratislava Schreiberera, předsedy České endokrinologické společnosti, našli obezitologové prostor pro svou aktivitu. V roce 1987 zorganizovali prof. Rajko Doleček, doc. Vojtěch Hainer, prof. Ratmír Rath a prof. Jiří Šonka v Karviné endokrinologické dny, jejichž nosným tématem se stala obezita. Setkali se tam všichni, kdo se zajímali jak o výzkum, tak o klinickou praxi v obezitologii. Zřetelně se prokázalo, že obezitologii je třeba chápat jako multidisciplinární obor a že jenom takové pojetí umožní jeho uplatnění v klinické praxi.

Do práce v obezitologické sekci se zapojili psychologové dr. Iva Málková, dr. Blanka Čepická a dr. František Krch, předseda Společnosti pro výzkum a terapii anorexie a bulimie (SVATAB). Oporou pro činnost obezitologů se stala obezitologická jednotka, kterou v roce 1987 na 4. interní klinice založili doc. dr. Vojtěch Hainer a dr. Marie Kunešová. V témže roce započali obezitologové ze 4. interní kliniky spolu s Výzkumným ústavem mlékárenským a podnikem Promil s vývojem první české přísné nízkooenergetické diety pro léčbu obezity, později uvedené na trh pod názvem Redita. Nutritologové ze 3. interní připravili obdobnou dietu s dr. Veselkovou z Výzkumného ústavu antibiotik.

Pod záštitou rektora Univerzity Karlovy zorganizovali dne 25. listopadu 1993 dr. Štich, doc. Hainer, dr. Kunešová a doc. Pařízková konferenci Výživa a tělesná aktivita ve zdraví a nemoci, na které byla ustavena Česká obezitologická společnost ČLS JEP. V rámci odborného programu se zrodu samostatné společnosti českých obezitologů účastní dr. Jaap Seidell, viceprezident Evropské asociace společnosti pro studium obezity, prof. dr. Wim Saris, prezident Nizozemské společnosti pro studium obezity, a dále dr. F. Bellisle z Francie a prof. M. Krotkiewski ze Švédska.

Obezitologická společnost je ustavena jako sdružení lékařů a odborníků jiných profesí zabývajících se obezitou. Společnost si vytkla při svém založení tyto cíle:

- šíření racionálních postupů v prevenci a léčbě obezity;
- výzkum v oblasti etiopatogeneze a léčby obezity;
- odborné vedení redukčních klubů a redukčních prázdninových táborů;
- účast na postgraduálním i pregraduálním vzdělávání v obezitologii;
- informování laické veřejnosti o názoru odborníků na dietetiku a postupy doporučované k léčbě otylosti;
- vypracování návrhů na definici výkonů v obezitologii a jejich úhradu zdravotními pojišťovnami;
- udržování kontaktů s odbornými společnostmi, kterých se dotýká problematika diagnostiky a léčby obezity;
- udržování kontaktů s veřejně prospěšnými i komerčními společnostmi, zabývajícími se výrobou a distribucí nízkenergetických potravin a organizací aktivit pro obézní jedince;
- udržování kontaktů s národními společnostmi pro studium obezity, s Evropskou asociací (EASO) a s Mezinárodní asociací (IASO).

V oblasti péče o obézní pacienti program vychází z Doporučení ke zlepšení péče o obézní pacienti (V. Hainer, J. Šonka, B. Kalvachová; Bulletin MZ ČR 2/1992), které schválila Vědecká rada Ministerstva zdravotnictví ČR v roce 1991. Toto doporučení bylo podkladem pro Program komplexní diferencované péče v obezitologii (Hainer, Kunešová, Pařízková) realizovaný obezitologickou společností, který zahrnuje jak diagnostiku a léčbu obezity na specializovaných klinických pracovištích a v obezitologických poradnách, tak i program redukčních klubů. Jsou definovány předpoklady pro kvalifikaci lékaře-obezitologa.

Významné aktivity

Na Obezitologické jednotce 4. interní kliniky VFN jsou organizovány (za podpory grantu Institutu Danone a MZ ČR) kurzy pro lékaře obezitologických poraden, které zahrnují jak teoretické přednášky (40 hodin), tak praktikum (80 hodin) a závěrečnou zkoušku. Z legislativního hlediska požaduje obezitologická společnost na MZ ČR uzákonění funkční odbornosti či „modulu“ pro obezitologii. Toto uzákonění je nezbytné i vzhledem k úhradě diagnostických a léčebných úkonů, jejichž provádění podle programu patří do kompetence obezitologických poraden. Lehčí stupně obezity bez komplikací lze úspěšně intervenovat v redukčním klubu, kde je kladen důraz na behaviorální složku redukčního režimu. Síť redukčních klubů „STOB“ po celé republice se podařilo vybudovat dr. Málkové. Lektři těchto klubů jsou většinou členy Obezitologické společnosti a předpokladem pro jejich činnost je absolvování teoretického kurzu, který zahrnuje i přednášky obezitologů. Cílem programu komplexní diferencované péče v obezitologii je zajištění adekvátního diagnostického a léčebného programu pro obézní a tím zvýšení úrovně poskytované péče, ale i omezení aktivity mnohých odborně nepodložených u mnohdy i zdravě poškozujících programů.

Vhodné fórum pro výměnu zkušeností poskytují obezitologicko-chirurgické a diferencially diagnostické semináře pořádané každé druhé pondělí v posluchárně 4. interní kliniky 1. LF UK. Aktuální odborná sdělení členů společnosti jsou prezentována na seminářích společnosti, které se konají 3–4krát do roka.

Členové obezitologické společnosti řeší řadu výzkumných úkolů. Na Obezitologické jednotce 4. interní kliniky VFN se soustřeďují na studium faktorů ovlivňujících dlouhodobou úspěšnost léčby obezity (Hainer, Kunešová, Pařízková, Štich, Čepická), na možnost určování distribuce tuku jednoduchými antropometrickými ukazateli a na ovlivnění lipidového spektra léčbou obezity (Kunešová) a na roli pohybové aktivity v redukčním režimu (Štich). Ve studii obézních jednovaječných dvojčat je sledována úloha genetických faktorů v odpovědi na

redukční režim, a to ve spolupráci s prof. A. Stunkardem z University of Pennsylvania ve Filadelfii. Obezitologové na III. interní klinice (prof. J. Šonka, doc. Š. Svačina a dr. P. Sucharda) pokračují v průkopnických studiích prof. Šonky o roli dehydroepiandrosteronu u obezity. Mimoto se soustřeďují na otázku inzulínorezistence u obézních a na roli dexfenfluraminu ve farmakoterapii obezity. Prim. dr. M. Fried na I. chirurgické klinice 1. LF UK se stal průkopníkem laparoskopické bandáže žaludku při léčbě morbidní obezity. Hradecká skupina obezitologů (dr. H. Malá, prof. dr. Z. Zadák, doc. dr. J. Chaloupka, doc. dr. P. Hlúbik a prof. MUDr. K. Martiník) sleduje metabolické ukazatele v průběhu krátkodobých i dlouhodobých redukčních režimů. Metabolickými změnami u obézních dětí se zabývá prof. Lisá z 1. LF UK v Praze. Rozsáhlé antropometrické studie u obézních provádějí antropologové (RNDr. P. Bláha a doc. dr. M. Prokopec ve spolupráci s dr. F. Bellisle z Paříže). Experimentálními studiím o úloze hnědé tukové tkáně, uncoupling proteinu a genového přenosu v ovlivnění energetické přeměny se věnují ve Fyziologickém ústavu ČAV skupiny dr. J. Kopeckého a dr. J. Houšťky.

Přehled o aktivitě ve výzkumu obezity podala konference Obezitologie 95, kterou na téma Současné problémy v diagnostice a léčbě obezity organizovala Česká obezitologická společnost pod záštitou děkana 1. LF UK. Úvodní referát na konferenci, věnovaný nejnovějším poznatkům v obezitologii, přednesl věhlasný prof. A. Stunkard z Filadelfie. Další přednášky zahraničních účastníků byly věnovány farmakoterapii obezity (prof. J. Blundell z Leedsu, prof. B. Guy-Grand z Paříže a dr. F. Kelly z Nottinghamu) a chirurgické léčbě obezity (prof. N. Scopinaro z Janova). Konference prokázala, že česká obezitologie si otvírá cestu do světa. Přispívá k tomu dostupnost odborných obezitologických časopisů. Na Obezitologické jednotce 4. interní kliniky 1. LF UK jsou k dispozici International Journal of Obesity a Obesity Res., zatímco na I. chirurgické klinice je k dispozici časopis Obesity Surgery.

Zahraníční spolupráce

V roce 1992 uspořádala obezitologická sekce na 4. interní klinice celodenní seminář o přísných nízkenergetických dietách, jehož se zúčastnili i zahraniční hosté. Do roku 1989 trpěla obezitologie izolací. V republice nebyl k dispozici žádný obezitologický časopis a naši obezitologové mohli jen snít o účasti na zahraničních kongresech. Rok 1989 otevřel naší obezitologii cestu k aktivní účasti na zahraničních obezitologických kongresech: 1989 – Cambridge, Oxford; 1990 – Kobe, Tsukuba; 1991 – Nice, 1992 – Noordwijkerhout (Nizozemí), 1993 – Ulm, Antverpy, 1995 – Kodaň.

Na akcích obezitologické sekce vystoupili zahraniční odborníci v obezitologii: dr. Makoto Ohno z Jikei Univerzity z Tokya (1991), dr. France Bellisle ze Service de Médecine et Nutrition v Paříži (1992), prof. Marcin Krotkiewski z Univerzity v Göteborgu (1992) a prof. Anna Ferris z University of Connecticut ve Storrsu (1992).

V roce 1992 navštívil obezitologickou jednotku dr. Alan Howard z Cambridge, zakladatel International Journal of Obesity a průkopník léčby přísnými nízkenergetickými dietami.

Odradem stoupající pozornosti věnované výzkumu obezity je zvyšující se účast členů společnosti na evropských obezitologických kongresech. Na kongresu Obesitas 93 v Antverpách se objevily 3 prezentace z ČR, na 5. kongresu EASO v Ulmu 5 prezentací a na 6. kongresu EASO v Kodani prezentovali čeští zástupci celkem 13 prací.

Výrazem uznání české obezitologii bylo i zvolení doc. Hainera členem Rady Evropské asociace obezitologických společností na kongresu v Torontu v roce 1994 a zvolení prim. Frieda viceprezidentem Mezinárodní federace pro chirurgickou léčbu obezity na kongresu ve Stockholmu v roce 1995.

Dva členové České obezitologické společnosti (MUDr. A. Žák, doc. Hainer) získali Národní cenu prof. Josefa Charváta za rok 1994 za soubor prací věnovaných lipodologii a obezitologii.

Předseda: Doc. MUDr. Vojtěch Hainer, CSc.

3. interní klinika 1. LF UK, Praha

Vědecký sekretář: MUDr. Marie Kunešová

3. interní klinika 1. LF UK, Praha

Podklady z r. 1995 zpracoval: neudáno.

Neaktualizováno.